

Eindrapport onderzoek Friese Odensehuizen

januari 2019

De Odensehuizen Friesland zijn ontstaan in samenwerking met verschillende partijen

KwadrantGroep
kracht door verbinding

gemeente | tytsjerksteradiel
w a o m
g r f n j
t h b s e
s g s e
e

 Odensehuis

Gemeente **Leeuwarden**

1.

In dit rapport leest u wat de Friese Odensehuizen voor mensen met dementie en hun naasten betekenen. We onderzochten de invloed van bezoek aan het Odensehuis op (a) zelfwaardering, (b) de omgang met veranderingen die ontstaan door dementie en (c) de mate waarin men het gevoel heeft erbij te horen binnen en buiten het Odensehuis.

Slide 4-13

2.

Met de Odensehuizen wordt beoogd een laagdrempelige ontmoetingsplek te creëren voor mensen met beginnende dementie en hun naasten. We vergeleken de verschillende locaties en invloed hiervan op de toegankelijkheid voor de bezoekers.

Slide 14-21

3.

Tot slot volgen enkele aanbevelingen voor het voortzetten en verder ontwikkelen van de Friese Odensehuizen.

Slide 22-24

Het aantal thuiswonende mensen met dementie verdubbelt de komende jaren, maar ondersteuning in de beginfase ontbreekt

Het aantal mensen met dementie in Friesland verdubbelt

	2018	2040
Nederland	27000	52000
Friesland	11000	21000

Mensen met dementie per gemeente, Alzheimer Nederland, 2018.

7
jaar

Mensen met dementie wonen na een diagnose gemiddeld 7 jaar thuis

In de periode thuis willen mensen met dementie en naasten hun dagelijks leven oppakken, maar worstelen ook met verlies van sociale contacten en rollen, en gemis van een zinvolle invulling van de dag en het leven.

Behoeften van mensen met dementie en hun naasten

Dagelijks leven met dementie, The, 2017.

Een plek waar **begrip** is voor wat zij meemaken en **zichzelf** kunnen zijn.

Een **zinvolle en plezierige invulling** van de dag en het bestaan.

Dat biedt **perspectief** waar sociale rollen en taken veranderen of wegvallen.

Hervinden van grip waar zelfvertrouwen en eigenwaarde onder druk staan.

Goede vriendschappen en contacten waarin zij zelf ook **van betekenis zijn** voor anderen.

Naasten hebben vaak het gevoel dat zij **er alleen voor staan** en vragen om ondersteuning bij omgaan met verandering.

Huidige voorzieningen voor daginvulling vormen een hoge drempel omdat er een indicatie nodig is en de associatie wordt gelegd met de patiëntenrol en eindfase van dementie.

Odensehuizen voorzien in de behoefte aan een laagdrempelige plek waar mensen met beginnende dementie en naasten plezier en steun vinden in de ontmoeting met elkaar

Het eerste ontmoetingscentrum voor mensen met dementie en hun naasten werd **opgericht in 2000 in Odense, Denemarken**. In Nederland opende het **eerste Odensehuis** in 2008, in Amsterdam Zuid. Nu, tien jaar later zijn er **30 Odensehuizen** in Nederland en **12 initiatiefgroepen** zijn bezig om een Odensehuis te realiseren. In **Friesland** opende het eerste **Odensehuis in Leeuwarden** als onderdeel van de Proeftuin Sociale Benadering Dementie, **Drachten en Burgum** openden later om het bereik in Friesland te vergroten.

Odensehuizen zijn een burgerinitiatief, een **ontmoetingsplek voor en door** mensen met beginnende dementie en hun naasten.

Ze bieden een **informele, veilige omgeving**, waar iedereen zich thuis kan voelen, zichzelf kan zijn en lotgenootschap ervaart.

Odensehuizen beogen een verbetering van de maatschappelijke positie van mensen met dementie, door positievere beeldvorming over dementie.

Vergroten van de draagkracht en vitaliteit van mantelzorgers door het faciliteren van een **(zorgend) netwerk** in het Odensehuis.

Waar **meer ondersteuning** geboden wordt aan **mantelzorgers** verwachten we dat **minder gebruik** gemaakt wordt van **medische voorzieningen** als gevolg van overbelasting.

Opvangen gat in ondersteuning vóór geïndiceerde zorg, en tegelijkertijd verlengen van deze fase.

Odensehuizen Leeuwarden, Drachten en Burgum zijn opgezet om ook in Friesland ontmoetingsplekken te creëren voor mensen met beginnende dementie en hun naasten

Gerard Smit

Geopend in 2016 in Leeuwarden

Locatie

In de wijk, op loopafstand van een verpleeghuis en het stadscentrum.

Dirk Baron

Geopend in januari 2018 in Drachten

Locatie

In een gezondheidscentrum met voorzieningen zoals een apotheek, huisarts en horeca.

Burgum

Geopend in januari 2018 in Burgum

Locatie

Onderdeel van verpleeg- en verzorghuis Berchhiem

De Friese Odensehuizen initieerden samen met de Tao of Care een onderzoek: enerzijds naar de kwaliteit en impact van de eigen dienstverlening, anderzijds naar de mogelijkheden voor het voortzetten en verder ontwikkelen van de Odensehuizen.

De Friese Odensehuizen hebben een **innovatieve aanpak**. Ze ontstonden niet vanuit een burgerinitiatief, maar op Initiatief en met de financiering van **zorgorganisaties Zuidoost Zorg en Kwadrantgroep en de gemeente Tytsjerksteradiel**.

Deze partijen hebben zich samen ingezet om in Friesland laagdrempelige **ontmoetings-plekken** te creëren **voor mensen met beginnende dementie en hun naasten** die beter aansluiten bij hun behoeften.

De Friese Odensehuizen vestigden zich op **drie verschillende locaties: in de wijk, een zorginstelling en gezondheidscentrum**.

Op deze manier wil men het Odensehuis toegankelijk maken voor mensen met dementie die zowel in de wijk als een zorginstelling wonen.

We onderzochten wat de Friese Odensehuizen voor mensen met dementie en hun naasten betekenen, en hoe zij een vaste plek kunnen innemen in het ondersteuningsaanbod

Belangrijkste vragen van de opdrachtgevers

In hoeverre hebben de Friese Odensehuizen een positief effect op zelfwaardering, de omgang met veranderingen en het gevoel erbij te horen in de samenleving ?

Welke invloed hebben de onderlinge verschillen in locatie op de toegankelijkheid van de Friese Odensehuizen?

In hoeverre beïnvloeden verschillende bezoekersgroepen de toegankelijkheid van het Odensehuis voor mensen met dementie?

Hoe kunnen de Friese Odensehuizen een structurele plek innemen in het ondersteuningsaanbod?

Methoden

Voor de evaluatie:

- volgden we 17 netwerken, en 37 mensen voor het N=1 onderzoek
- hielden we bezoekersaantallen bij
- voerden we vier focusgroep-gesprekken met bezoekers van alle Friese Odensehuizen
- observeerden we
- hielden we informele gesprekken
- spraken we met 31 stakeholders uit de dementiezorg
- interviewden we betrokkenen van 17 andere Odensehuizen

Met de N=1 methode brachten we de effecten in kaart van het Odensehuis op de persoonlijke ervaring van zelfwaardering, de omgang met veranderingen en erbij horen

Kenmerken methode N = 1

Verschillende perspectieven

De N=1 methode maakt **effecten op individueel niveau** inzichtelijk.

De effecten zijn ook in kaart gebracht vanuit het **naasten perspectief**. Zij hebben daarnaast zelf ook behoefte aan informatie en steun. Wij vroegen hen specifiek naar de betekenis van Odensehuis in de omgang met veranderingen.

Veranderingen volgen in de tijd

We hebben **2 metingen** uitgevoerd:

1. Beginmeting: we vroegen naar de periode kort voor en eerste periode in het Odensehuis.

2. Vervolgmeting: na een aantal maanden volgde een tweede meting.

Het meten op twee momenten in de tijd geeft inzicht in het verloop en **bestendigheid** van **verandering** door bezoek aan het Odensehuis.

Indicatoren & effecten

Indicatoren voor effectmeting

In het onderzoek keken we specifiek naar de **drie elementen** die voor veel mensen en in het bijzonder in de beginfase van dementie onder druk staan:

1. Zelfwaardering
2. Omgaan met verandering
3. Het gevoel hebben erbij te horen in je sociale omgeving binnen en buiten het Odensehuis.

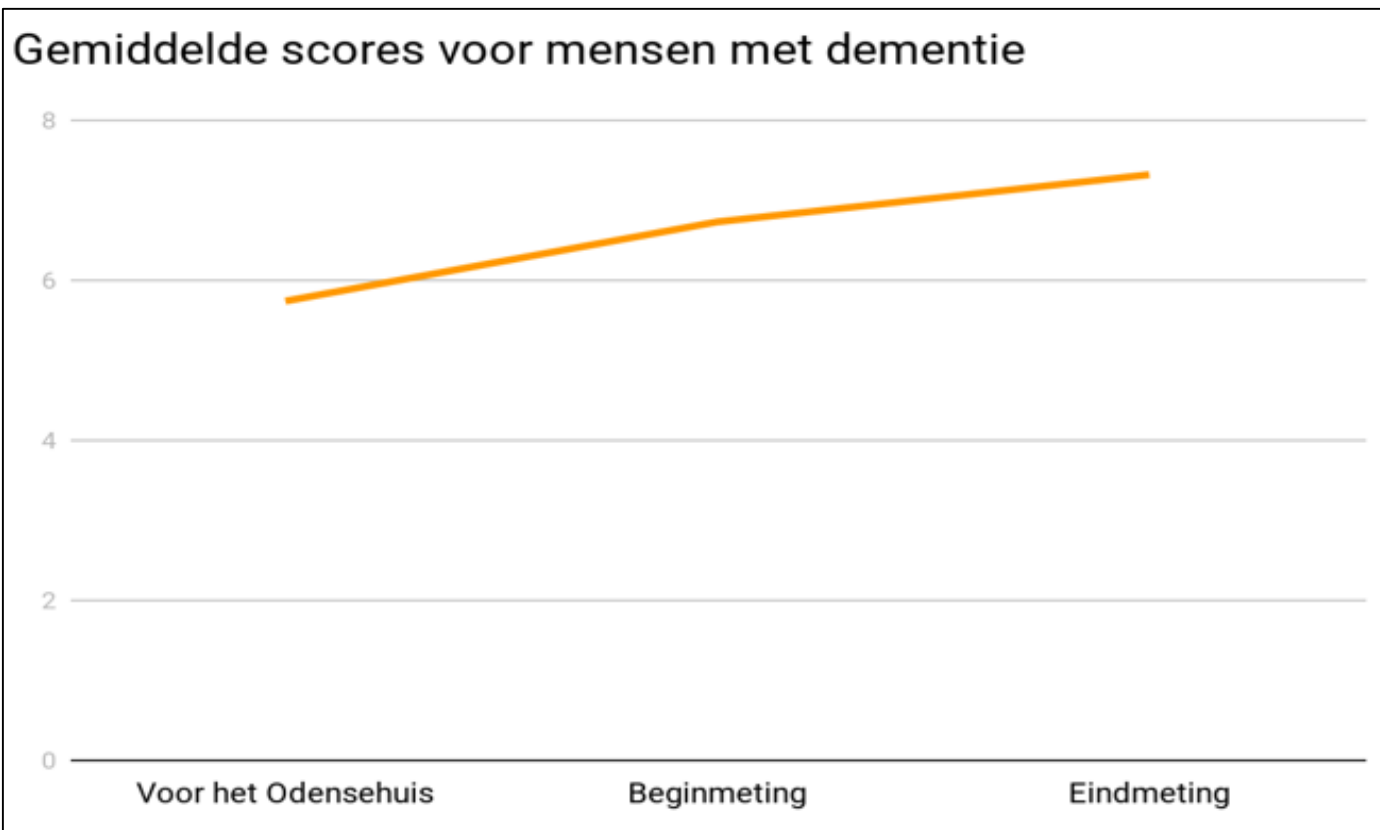
Samenhang: de elementen staan niet op zichzelf, maar beïnvloeden elkaar wederzijds. Voorbeeld: Peter ziet zichzelf als iemand met humor. In het Odensehuis voelt hij zich erbij horen, in het bijzonder als hij anderen daarmee opvrolijkt.

Zicht op effecten

De uitkomsten van de N=1 laten zien in hoeverre de Odensehuizen **inspelen op de werkelijke behoeften** van mensen met dementie aan een **zinnvolle dag en betekenisvolle contacten**. En daarnaast of zij en hun naasten **steun ervaren in het omgaan met veranderingen** door dementie en versterkt dat zij **erbij horen binnen en buiten het Odensehuis**.

Uit het N=1 onderzoek blijkt dat de Odensehuizen bij 88,3% van de mensen met dementie een blijvend positief effect heeft op zelfwaardering, de omgang met veranderingen en het gevoel erbij te horen

Onder de respondenten waren zowel mensen die het Odensehuis al langere tijd bezoeken (> 6 mnd) als mensen die sinds korte tijd in het Odensehuis komen (< 6 mnd)). De stijging is van toepassing op bezoekers die structureel 1 of meerdere keren per week in het Odensehuis komen.

Voor bezoek aan het Odensehuis maken mensen weinig tot geen gebruik van ondersteuning thuis. De **positieve effecten** kunnen daarom deels worden toegeschreven aan bezoek aan het **Odensehuis**. De eindmeting laat zien dat het **effect blijvend is in de tijd**.

Het positieve effect van de Odensehuizen wordt **mede beïnvloed en versterkt** door: **liefdevolle zorg en begrip** binnen partnerrelaties, families en de bredere sociale omgeving, en door **aanvullende hulp** zoals thuiszorg, een kammermaat en dagbesteding.

De ongedwongen sfeer in het Odensehuis heeft een positieve invloed op de zelfwaardering van bezoekers met dementie

Zelfwaardering

Er toe doen voor anderen

Wanneer hobby's en activiteiten niet meer vanzelfsprekend lukken, zoeken de gastheer en -vrouw en de vrijwilligers van het Odensehuis mee naar nieuwe manieren om invulling te geven aan een eigenheid en een zinvolle dag. Persoonlijke aandacht geeft bezoekers het gevoel dat zij bijdragen aan het Odensehuis en van betekenis zijn voor elkaar.

In Leeuwarden leert de ene bezoeker de andere schilderen en bezoekers helpen mee met de boodschappen voor de lunch. Een ander vertelt dat hij tijdens het wandelen in de polder zijn verhalen kwijt kan over zijn werk bij de Provinciale Staten.

“Mensen kunnen hun talenten kwijt, bijvoorbeeld door mee te helpen. Je wordt niet geforceerd om mee te praten, maar uitgenodigd. Iedereen wordt gezien.”
- Persoon met dementie

“Eigenlijk mogen we gewoon doen wat we willen. Zo is het. Je hebt geen stempel op je. Dat is het leuke. Dus je bent gewoon vrij in wat je wilt doen.”
- Persoon met dementie

Vrijheid

Bezoekers ervaren in de Odensehuizen een heel ongedwongen sfeer. Mensen lopen er in en uit. Je kunt zelf kiezen of je alleen langs komt voor een kop koffie, blijft eten of voor een specifieke activiteit komt. Hierdoor kunnen bezoekers het Odensehuis gemakkelijk combineren met andere activiteiten zoals: een boodschap in de stad, familiebezoek of sport.

Gastheren- en vrouwen stimuleren de eigen inbreng en keuzes van bezoekers. Deze vrijheid is voor hen heel belangrijk en geeft vertrouwen: “Niets hoeft, alles kan!”

Onderling begrip en het uitwisselen van ervaringen en tips helpen bezoekers met dementie in de omgang met veranderingen

Omgaan met veranderingen

Begrip en herkenning van anderen

Het leven en de relaties van mensen met dementie veranderen voortdurend.

Mensen met dementie ervaren het Odensehuis als een veilige plek waar zij hun verhaal kwijt kunnen aan anderen die weten wat je meemaakt.

Ze vinden steun bij elkaar. Het begrip en de steun van anderen helpt bezoekers om zich aan te passen aan hun steeds veranderende situatie.

“Lia heeft door ziekte bij haar kinderen op het moment best wat tegenslag te verduren. Ze kan haar verhaal hierover kwijt binnen het Odensehuis en hier wordt steeds passend op gereageerd.” - Naaste

“Ik ben wel opener geworden. Eerst wilde ik alles voor mezelf houden, maar nu kan ik het er beter over hebben.” - Persoon met dementie

Van elkaar leren

Mensen met dementie vertellen dat zij leren van elkaar door het uitwisselen van ervaringen en tips.

Ongemak en onbegrip in de sociale omgeving of de invloed van beperkingen op het dagelijks leven maken dat mensen zoeken naar nieuwe oplossingen.

In lotgenootschap vinden ze niet alleen begrip en erkenning, maar leren ze ook hoe anderen met veranderingen omgaan.

Een persoonlijke benadering en opbouwen van een nieuw netwerk dragen bij aan een sterker gevoel van erbij horen binnen en buiten het Odensehuis

Individuele aanpak

Er wordt specifiek gekeken naar wat ieder individu nodig heeft en waar hij behoefte aan heeft. Het gaat in de Odensehuizen dan ook om meer dan dementie.

“Wij vragen ons constant af of we bieden wat mensen zoeken. Je kijkt of iemand dat wel wil. Of dat wel past. Of iemand dat wel nodig heeft.”
-Coördinator

“Dementie wordt begrepen in een sfeer van ontspanning. We kunnen ook even lachen.” - Persoon met dementie

Begrip

De omgeving weet niet altijd hoe om te gaan met dementie. Ze voelen zich ongemakkelijk en reageren regelmatig met ongeduld of onbegrip. In het Odensehuis begrijpen mensen van elkaar in welk schuitje ze zitten en wat het hebben van dementie inhoudt. Ze voelen zich herkend en erkend.

“Ik heb hier fijne vrienden gekregen en had daarvoor het gevoel dat ik geen nieuwe mensen meer zou ontmoeten door mijn ziektebeeld. Ze behandelen me niet als een gehandicapte. Dat is fijn. Ze zien me hier ook als de lolbroek, ik maak graag taalgrappen.”
- Persoon met dementie

Nieuw netwerk opbouwen

Mensen met dementie raken steeds verder uitgesloten van betekenisvolle sociale contacten en activiteiten. In het Odensehuis vertellen bezoekers ons dat ze mensen leren kennen die onderdeel worden van hun nieuwe netwerk.

“Mijn man is door het Odensehuis uit zijn isolement gehaald. Hij voelt zich daar welkom.” - Naaste

“Hij maakt meer praatjes met mensen. Het Odensehuis stimuleert hem om met vreemden om te gaan.”
- Naaste

Naasten vinden in het Odensehuis herkenning, een nieuw zorgend netwerk en een vertrouwde plek om ontspannen met hun naaste met dementie te zijn

Lucht

Naasten krijgen door het Odensehuis meer ademruimte. Ze hoeven even niet te zorgen, regelen en denken voor twee. Door eerst samen te gaan ontstaat een vertrouwd en gerust gevoel. Dit helpt hen om op een later moment de naaste met dementie alleen naar het Odensehuis te laten gaan.

Begrip

Partners van mensen met dementie verliezen vaak ook contacten. Bij het Odensehuis ontmoeten zij anderen die weten wat het leven met of ondersteunen van een geliefde met dementie inhoudt.

Steun

Naasten kunnen in de Odensehuizen ervaringen en oplossingen met elkaar delen. Hoe zijn anderen met een soortgelijke situatie omgegaan? Deze tips versterken het gevoel dat je er niet alleen voor staat. Er ontstaat een nieuw zorgend netwerk, waarin men ook praktische steun ontvangt.

Samen zijn

Anders dan bij reguliere dagbesteding komen er ook naasten in het Odensehuis. Hierdoor ontstaat ruimte om samen te ontspannen en leuke dingen te doen. Voor veel mensen geeft dit een nieuwe impuls aan hun contact. Dat er niet alleen mensen met dementie komen, bevordert een levendige sfeer.

Uit het **N=1 onderzoek** blijkt dat naasten die het Odensehuis bezoeken door de tijd heen meer tevreden raken over hun eigen omgang met veranderingen die ontstaan door dementie.

“Ik breng mijn man hier, zodat ik even lucht heb. En ik vind, hij vindt het hier prettig. Eerst niet, maar nu wel. Omdat het laagdrempelig is, gemoedelijk is. Dus omdat hij het hier prettig heeft, geeft dat mij rust. Een beter gevoel.” - Naaste

“Vanmiddag was er eten over en kreeg ik dat mee naar huis, dat soort fijne dingen.” - Naaste

“Je kan je verhaal hier kwijt, dat wordt begrepen. De buitenwereld denkt: ‘mensen met Alzheimer, die vergeten af en toe wat’, maar er komen veel meer dingen bij. Heel veel mensen begrijpen de impact niet. Dit heeft een troostende werking.” - Naaste

De verschillende locaties vragen om een eigen aanpak voor het bevorderen van de positionering en toegankelijkheid

Een eerste bezoek

- Vestigen in een zorginstelling verhoogt de drempel om het Odensehuis te bezoeken omdat mensen met dementie en hun naasten associaties hebben met negatieve toekomstscenario's van verpleeghuisopname en zorgafhankelijkheid.
- Een locatie in de wijk vergroot de zichtbaarheid voor zowel mensen met dementie als zonder (vrijwilligers, buurtgenoten) en verlaagt de drempel voor een eerste bezoek doordat er geen negatieve associaties en confrontaties zijn met verder gevorderde dementie en het verpleeghuis.

Blijven komen

- Als mensen eenmaal vertrouwd zijn lijkt het er minder toe te doen of het Odensehuis gevestigd is onder het dak van een zorginstelling.
- Bezoekers vinden het dan belangrijker welke mogelijkheden de locatie hen biedt voor een prettige dag. Bijvoorbeeld: de natuur is dichtbij, er is een tuin of je kunt gemakkelijk naar de winkels.

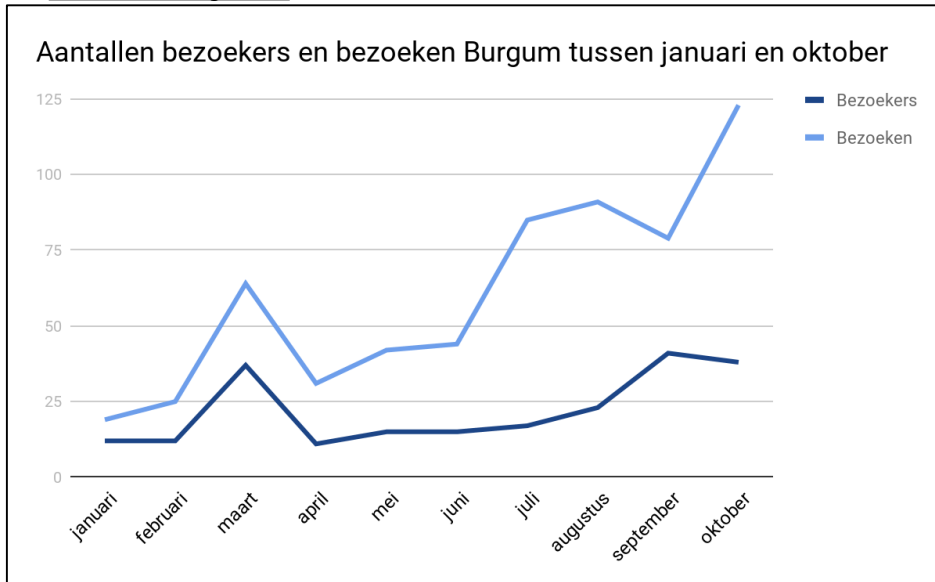
Aanbevelingen voor het verlagen van drempels

- **Outreachend werken** bevordert de bekendheid en toegankelijkheid van de Odensehuizen voor mensen met dementie en hun naasten. Bijvoorbeeld door huisbezoeken en persoonlijk uitnodigen en uitleg geven over het Odensehuis.
- Veel mensen met dementie en hun naasten ervaren een eerste bezoek aan het Odensehuis als een grote stap. Niet alleen de beschikbaarheid, maar ook de persoonlijke afstemming van voorzieningen vergt aandacht. **Er zijn enthousiaste professionals en ambassadeurs die hulp bieden bij het zetten van een eerste stap en meezoeken naar persoonlijke aansluiting.** Voor de één betekent dit bijvoorbeeld samen gaan, voor de ander dat je een eigen hobby kunt uitoefenen. In de Proeftuin gingen maatjes zoals een Kammeraat mee naar het Odensehuis.
- **Een locatie in een zorginstelling vormt zowel een drempel als een kans.** De associatie met verpleeghuiszorg vormt voor nieuwe bezoekers een belemmering. Tegelijk biedt het kansen om op langere termijn een positief beeld te ontwikkelen over zorginstellingen en de openheid en wisselwerking tussen het verpleeghuis en de wijk te vergroten.
- Een eigen website verhoogt de **vindbaarheid** van de Friese Odensehuizen voor (nieuwe) bezoekers.

Voor bezoekers heeft het Odensehuis in Burgum een grote meerwaarde, toch ervaren ze de locatie in het verpleeghuis in eerste instantie als drempelverhogend

Bezoekcijfers

Burgum heeft in absolute aantallen het minste aantal bezoekers, maar ook het minst aantal inwoners.

Burgum

Onderdeel van verpleeg- en verzorghuis Berchhiem

Locatie

Bezoekers zijn tevreden over de openingstijden, en de vervoersmogelijkheden naar het Odensehuis. Bezoekers vinden het prettig dat de natuur dichtbij is, dit geeft de mogelijkheid om te wandelen.

Ervaren drempels

In eerste instantie werkt de locatie drempelverhogend. Wanneer bezoekers gewend zijn, is deze drempel van ondergeschikt belang en belemmert het mensen met dementie niet om te komen.

Bekendheid

Mensen vinden het Odensehuis voor het eerst via folders, wijkbladen en kranten, of worden geïnformeerd door een casemanager of andere betrokken professional.

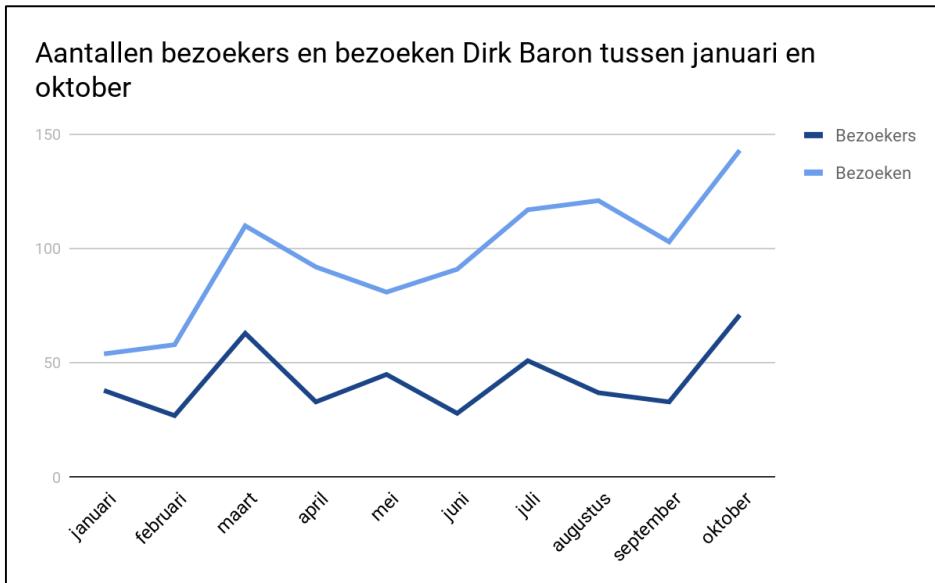
Aandachtspunten

Als het bezoekersaantal groeit is het aannemelijk dat vrijwilligers een grotere rol gaan spelen. In Burgum moet hierbij rekening gehouden worden met het vrijwilligersbeleid van de zorginstelling. Hierin verschilt deze locatie zich van Odensehuizen, die voor en door vrijwilligers worden gerund.

Bezoekers in Drachten ervaren de locatie in het gezondheidscentrum als zowel voor- en nadeel

Bezoekcijfers

In Dirk Baron stijgen niet alleen het aantal bezoekers, ook de frequentie van bezoeken neemt toe.

Dirk Baron

In een gezondheidscentrum met andere voorzieningen zoals apotheek, huisartsen, en horecagelegenheden

Locatie

De locatie bevordert inloop van (nieuwe) bezoekers omdat mensen een afspraak met bijvoorbeeld de huisarts of fysio combineren met het Odensehuis. Zo gaan bezoekers van Fit Focus aansluitend naar het Odensehuis.

Ervaren drempels

Veel bezoekers ervaren in de beginperiode een drempel omdat het Odensehuis onderdeel uitmaakt van een verpleeghuis. Zij voelen zich geconfronteerd met toekomstige situaties van afhankelijkheid en verpleeghuisopname.

Bekendheid

Mensen vinden het Odensehuis voor het eerst via folders, wijkbladen en kranten, of worden geïnformeerd door een casemanager of andere betrokken professional.

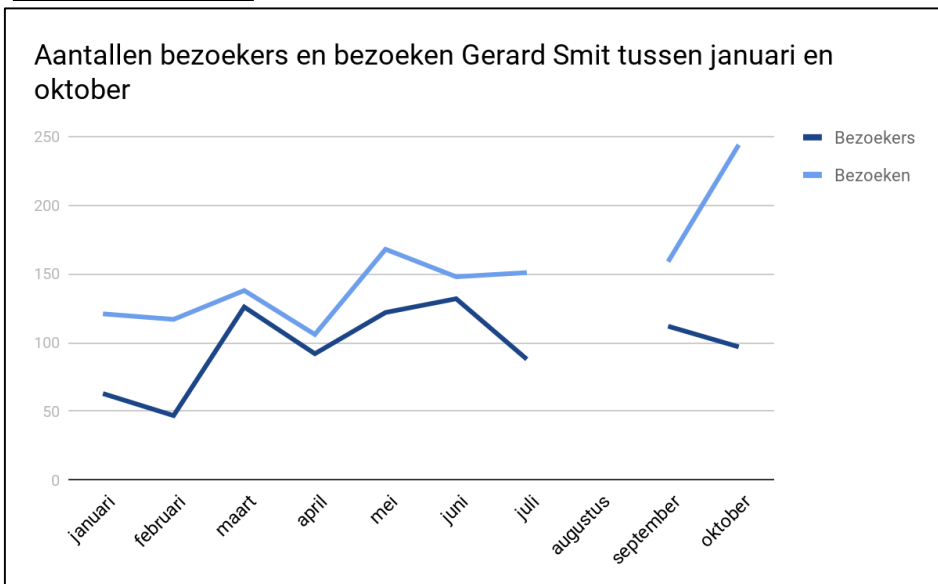
Aandachtspunten

Bezoekers vinden het Odensehuis vanaf de straat niet goed zichtbaar voor mensen in de wijk. Het verbeteren van de zichtbaarheid bevordert mogelijk de bekendheid van het Odensehuis voor (nieuwe) bezoekers en wijkbewoners.

De locatie in de wijk van Odensehuis Gerard Smit bevordert de inloop van nieuwe bezoekers

Bezoekcijfers

In Gerard Smit kwamen er het afgelopen half jaar ruim 100 bezoekers per maand.

Gerard Smit

In de wijk op loopafstand van een verpleeghuis

Locatie

Bezoekers ervaren de locatie als toegankelijk en makkelijk bereikbaar. Het Odensehuis is op loopafstand van een verpleeghuis, maar gevestigd in de wijk. Bezoekers die hebben hierdoor het gevoel echt even 'weg' te zijn.

Ervaren drempels

Bezoekers ervaren geen drempels en geven aan blij te zijn met de inrichting van het Odensehuis, en de verschillende hoekjes: je kan er schilderen, piano spelen maar ook gewoon met elkaar kletsen. In de zomer wordt een tuin wel gemist.

Bekendheid

Bezoekers vinden het Odensehuis vooral via informele kanalen zoals een andere bezoeker of omdat ze toevallig langslopen. Daarnaast via folders, wijkbladen en kranten, of informatie via de casemanager of andere betrokken professional.

Aandachtspunten

Het verpleeghuis en Odensehuis kunnen elkaar mogelijk nog verder versterken. Bewoners die behoefte hebben aan nieuwe contacten kunnen aansluiting vinden in het Odensehuis en de tuin van het verpleeghuis biedt bezoekers een plek om samen te wandelen.

Bezoekers hebben verschillende perspectieven op het Odensehuis als een inloophuis voor diverse bezoekersgroepen

- In Burgum en Leeuwarden komen momenteel ook ouderen zonder dementie die zich eenzaam voelen en mensen met **op dementie lijkende problematiek**.
- Sommige bezoekers zien wel wat in een **inloophuis voor ouderen in het algemeen**.
- Andere bezoekers waarderen het juist dat de Odensehuizen er **specifiek** zijn voor mensen met dementie zijn. Samen zijn met **gelijkgestemden maakt het Odensehuis voor hen tot een veilige plek** waar zij herkenning en begrip vinden. Dit specifieke karakter verdwijnt volgens hen als er ook mensen met andere ziektebeelden komen. De **doelstelling** van het Odensehuis om een ontmoetingsplek te creëren voor mensen met beginnende dementie moet volgens hen niet in gevaar komen.
- In de Odensehuizen blijven bezoekers komen, ook wanneer hun dementie verder vordert. Het bieden van de juiste ondersteuning staat centraal waardoor het nodig kan zijn om **aanvullende of vervangende hulp** te zoeken.

A: "Ik kan mij heel goed voorstellen dat iedereen welkom zou zijn." E: "We hebben hier ook mensen als Henk die een herseninfarct heeft gehad. Hij heeft geen dementie, maar die komt hier ook minimaal 1x in de week." G: "Ada ken ik van het schilderen. Ze voelde zich niet thuis in andere wijkcentra, en hier wel." E: "Dat is wat de sfeer maakt." .
-Focusgroepgesprek met bezoekers

"Het Odensehuis is voor mensen met beginnende dementie. Bij gevorderde dementie zou er meer personeel moeten zijn in verband met eventuele persoonlijke verzorging."
- Naaste

Coördinatoren zien het Odensehuis primair als een plek voor mensen met beginnende dementie en hun naasten

- We vroegen de coördinatoren van andere Nederlandse Odensehuizen naar hun perspectief op **toegankelijkheid van het Odensehuis voor diverse bezoekersgroepen**, zoals kwetsbare ouderen in het algemeen.
- Men vindt het belangrijk om het Odensehuis te profileren als **een plek voor mensen met beginnende dementie en hun naasten**. Juist zij missen vaak een laagdrempelige ontmoetingsplek waar zij begrip en steun vinden en samen met hun naaste met dementie terecht kunnen.
- In praktijk worden **geen vaste principes** gehanteerd die bepalen wie wel en niet mag komen. Iedereen is welkom. Bij binnenkomst wordt niet gevraagd naar **ziektebeeld of 'fase'**. Mensen met op dementie lijkende problemen en ziektebeelden zoals Parkinson of een CVA lopen soms tegen dezelfde dagelijkse problemen en veranderingen aan, bijvoorbeeld vergeetachtigheid en communicatie problemen.
- Coördinatoren wijzen daarom op het belang van **een goede balans in de groep** van bezoekers met en zonder dementie, om een veilige en vertrouwde ontmoetingsplek te waarborgen.

“Het kan echt niet gemengd worden. Dat kan wel, maar dan ben je geen Odensehuis meer. Het is juist fijn dat het een afgebakende groep is. Anders zouden we echt afdoen aan de doelgroep. Ik geloof echt dat dit een specifiek ziektebeeld is. Daar maken we ons erg sterk voor. Er is genoeg voor andere mensen. Er is genoeg voor eenzame ouderen, psychiatrie. Maar niet voor mensen met dementie die thuis wonen en tussen wal en schip vallen en het verpleeghuis een brug te ver is.

Daar zijn wij voor. Daar moeten we duidelijk in zijn.” -Coördinator

“Er komen bij ons ook wel mensen zonder dementie, en dat is prima. Maar het Odensehuis moet wel voldoen aan enkele voorwaarden om geschikt te blijven voor mensen met dementie. Eén voorwaarde is dat het een veilige plek is waar mensen met dementie respectvol behandeld worden, gezien worden voor wie ze zijn, en niets hoeven uit te leggen. Wanneer er te veel ouderen komen zonder dementie of betrokkenheid daarbij, is die veiligheid niet meer te waarborgen.”

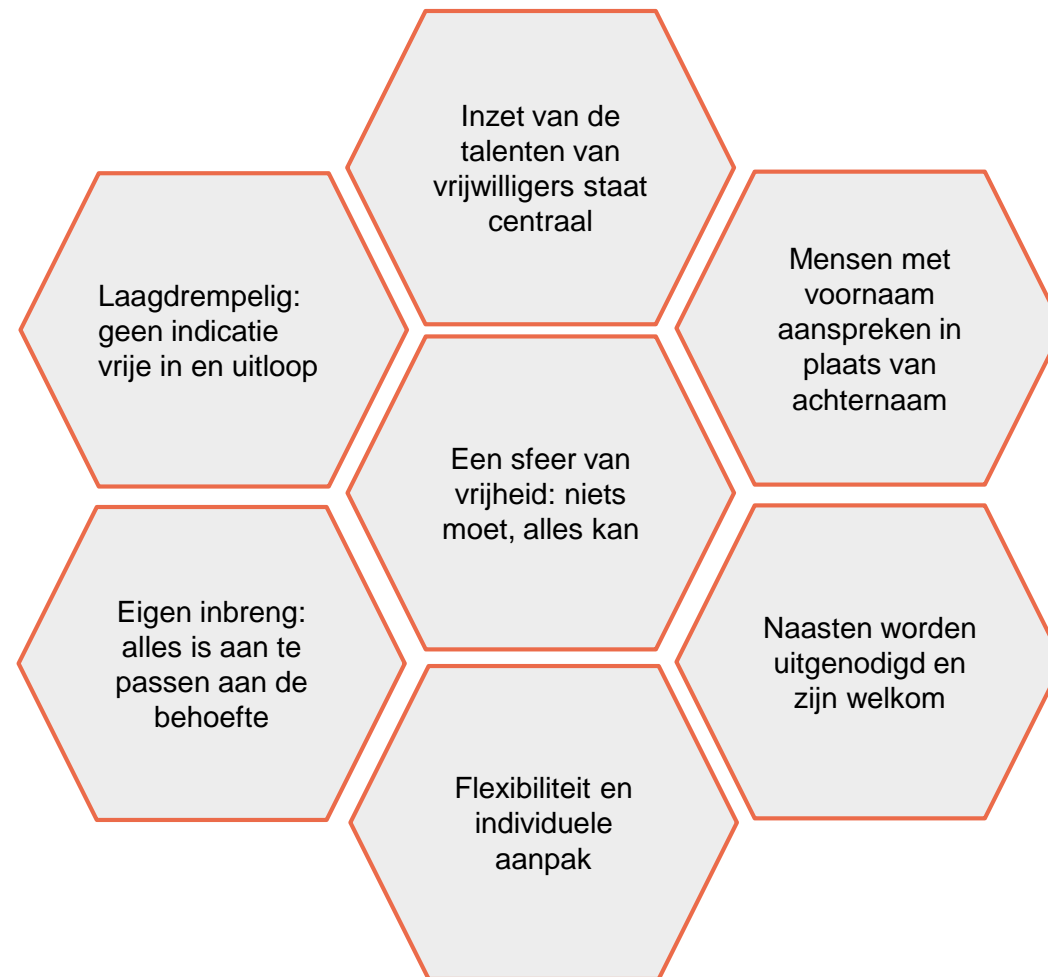
-Stagiair Odensehuis Amsterdam Zuid

Coördinatoren wijzen op het belang van een zelfstandige positie, maar samenwerking met reguliere dagbesteding en andere voorzieningen is essentieel

Onderscheidende kenmerken

- Naast diversiteit van bezoekersgroepen vroegen we coördinatoren naar de positionering van de Odensehuizen ten opzichte van reguliere dagbesteding. Zij zien de toegevoegde waarde van de Odensehuizen terug in de **andere visie en aanpak**, waarin centraal staat: 'niets moet en alles kan' centraal staat.
- **Onderscheidende kenmerken**, zijn onder andere het vooropstellen van ontmoeting, de uitnodiging om samen met naasten te komen en een indicatie vormt geen voorwaarde.
- Het Odensehuis biedt **geen oplossing voor alle ervaren problemen**. Afgestemd op de persoonlijke situatie is er aanvullende hulp nodig. Sommige bezoekers gaan zowel naar het Odensehuis als naar een dagbesteding. De benodigde hulp zit voor mensen vaak in een combinatie van voorzieningen. Coördinatoren vinden de **samenwerking met andere voorzieningen** en in het bijzonder dagbestedingscentra dan ook noodzakelijk.

Een zelfstandige positie vraagt om structurele financiering. Vanuit de Nederlandse Odensehuizen worden hiervoor verschillende kansen en uitdagingen benoemd

Kansen

- **Profileren:** een duidelijke profilering van het Odensehuis, en inzicht in de betekenis van het Odensehuis voor bezoekers bevordert het werven van financiering (bijvoorbeeld een eigen website met bezoekerservaringen).
- **Netwerken:** het inbedden van het Odensehuis als voorliggende voorziening in een breder (dementie) netwerk. Door samenwerking te zoeken met ambtenaren, wethouders, maar bijvoorbeeld ook verenigingen en ondernemers,
- **Eigen bijdrage:** Bezoekers vinden een eigen bijdrage heel gebruikelijk. Belangrijk is dat het een vrijwillige bijdrage naar vermogen blijft en niet een vast bedrag, dit kan de drempel verhogen.
- **Aansluiten bij de WMO:** Een aanbesteding is mogelijk, maar het is wel belangrijk scherp te blijven dat de visie en aanpak van de Odensehuizen centraal blijft staan. Duidelijke afspraken helpen hierbij, bijvoorbeeld dat een indicatie pas nodig is als mensen meer dan twee keer per week naar het Odensehuis komen.

Uitdagingen

- **Van potje tot potje:** Odensehuizen blijven afhankelijk van incidentele bronnen zoals giften, fondsen en subsidies. Zoals één van de coördinatoren vertelde: “Het is steeds weer sponsoren aanschrijven. [...]”
- **Draagvlak :** gemeenten erkennen niet altijd de meerwaarde van het Odensehuis als specifieke voorziening voor mensen met dementie en hun naasten. Inzicht geven in de betekenis van de Odensehuizen voor mensen met dementie en hun naasten en verwachte kostenbesparingen zijn behulpzaam voor vergroten van draagvlak voor het gezamenlijk oplossen van het financieringsvragen.
- **Kennis niet in huis:** Het verkrijgen van voldoende middelen is voor coördinatoren vaak een grote zorg. Het kost veel energie, die men liever liever aan andere dingen besteed.” Er is niet altijd een bestuur met ervaring op het gebied van fondsen/subsidie werving.

“Ik vind dat er landelijke subsidie moet komen voor Odensehuizen. Het is al bewezen dat het werkt. Het is de enige in zijn soort. Het gaat echt om een specifieke doelgroep, en een groep die nog erg gaat toenemen.” - Coördinator Odensehuis

Samenwerken in netwerken biedt kansen voor een structurele financiering van de Friese Odensehuizen

Juist in de beginfase vinden mensen met dementie en hun naasten in de Odensehuizen ontmoeting, hulp en steun die zij nodig hebben om langer plezierig thuis te wonen.

In Friesland namen twee zorgorganisaties en de gemeente gezamenlijk het initiatief om voor mensen met beginnende dementie en hun naasten een ontmoetingsplek te financieren.

Landelijk wordt het verkrijgen van financiering voor de Odensehuizen als een groot probleem ervaren.

Zij blijven afhankelijk van incidentele bronnen zoals sponsoren, fondsen en subsidies, terwijl over het werven hiervan niet altijd kennis in huis is.

Daarnaast vormen schotten in de financiering een belemmering.

Kostenbesparing door betere ondersteuning van mensen met dementie en hun naasten thuis wordt verkregen in het domein van de WLZ, terwijl de investeringen veelal worden gedaan in het domein van de Wmo.

Het is belangrijk dat verschillende partijen samen verantwoordelijkheid nemen voor het Odensehuis als een voorliggende voorziening en zoeken naar oplossingen.

De al bestaande samenwerking tussen zorgorganisaties, gemeente en burgers in Friesland biedt kansen voor het structureler regelen van financiering.

Conclusies

- Mensen met dementie en hun naasten vinden in het Odensehuis ontmoeting en steun die aansluit bij hun behoeften. In het bijzonder in de beginfase nemen sociale contacten af en worden mensen steeds geconfronteerd met verliezen. In het Odensehuis is er begrip en herkenning en bouwen bezoekers een (zorgend) netwerk op en voelen zij zich gewaardeerd. Het onderling uitwisselen van ervaringen biedt nieuwe perspectieven voor het omgaan met veranderingen. Partners kunnen er in tegenstelling tot soms thuis, samen ontspannen of vinden rust doordat hun naaste naar een vertrouwde plek gaat. Samen versterken deze elementen het gevoel van erbij horen in het Odensehuis, maar ook daar buiten.
- De locatie in een zorginstelling verhoogt de drempel voor een eerste bezoek door negatieve associaties met zorgafhankelijkheid en verpleeghuisopname. Als men eenmaal vertrouwd is, vormt dit geen belemmering meer om te komen. De locatie in de wijk vergroot de inloop van (nieuwe) bezoekers. Het over de drempel helpen en begeleiden van stap naar het Odensehuis toe is onafhankelijk van de locatie een belangrijk aandachtspunt.
- De Odensehuizen hebben baadt bij structurele financiering en inbedding in een breder netwerk. In Friesland kunnen andere partijen zich aansluiten bij de initiatiefnemers en gezamenlijk zoeken naar oplossingen voor het voortzetten en verder ontwikkelen van de drie Odensehuizen.

Aanbevelingen

- Inzicht in de betekenis van het Odensehuis voor bezoekers is noodzakelijk voor het creëren van draagvlak. De inzichten uit het onderzoek vormen hiervoor een eerste aanzet. Daarnaast kan verder gemonitord worden op (kosten)besparingen door eerdere en betere ondersteuning in de beginfase en het voorkomen van overbelasting bij naasten. Het voortzetten van evaluatiegesprekken met bezoekers (bijvoorbeeld met de N=1 methode) helpt om steeds te onderzoeken hoe in de Odensehuizen aansluiting gezocht kan worden op wat voor de bezoekers persoonlijk nodig en van betekenis is.
- De balans in de groep tussen mensen met beginnende, verder gevorderde en mensen zonder dementie vergt aandacht van de gastheer en –vrouw en vrijwilligers. Betrokkenen van de Friese- en Nederlandse Odensehuizen kunnen mogelijk onderling leren van elkaars ervaringen in de omgang met diverse bezoekers en het waarborgen van een veilige en vertrouwde plek voor mensen met dementie en hun naasten.
- Een eigen website en zichtbaarheid in de wijk, vergroten de bekendheid van de Odensehuizen onder nieuwe bezoekers. Daarnaast draagt outreachend werken niet alleen bij aan bekendheid van het Odensehuis, maar worden mensen ook geholpen om de eerste stap richting het Odensehuis te zetten. Partijen zoals kerken, verenigingen en buurthuizen kunnen hier ook aan bijdragen.
- Voor inbedding van de Friese Odensehuizen in een breder netwerk is het noodzakelijk dat partijen samen verantwoordelijkheid nemen voor het voortbestaan en de ontwikkeling van de Odensehuizen door meerjarige afspraken te maken over de financiering.

www.tao-of-care.nl
info@tao-of-care.nl
Telefoon 020 – 820 11 88

©2019 **Tao of Care**, Zwanenburgwal 206, 1011 JH AMSTERDAM

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Tao of Care.